

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه‌ای بر
فلسفه
روان‌شناسی

دانیل وایسکاف

فرد آدامز

ترجمهٔ ابوتراب یغمائی

استادیار فلسفهٔ علم دانشگاه شهید بهشتی

سرشناسه	ویسکوف، دانیل ا.، ۱۹۷۳-م. Weiskopf, Daniel A., 1973-
عنوان و نام پدیدآور	مقدمه‌ای بر فلسفه روان‌شناسی / دانیل ای. وایسکاف، فرد آدامز؛ ترجمه ابوتراب یغمائی.
مشخصات نشر	تهران: موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۴۵۶ ص.؛ مصورا: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۳۳۱-۲۲-۷
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: An introduction to the philosophy of psychology, 2015.
یادداشت	کتابنامه: ص. [۴۱۳] - ۴۴۴.
یادداشت	نمایه.
موضوع	روان‌شناسی -- فلسفه
موضوع	Psychology -- Philosophy
شناسه افزوده	آدامز، فردریک
شناسه افزوده	Adams, Frederick
شناسه افزوده	یغمائی، ابوتراب، ۱۳۶۱-، مترجم
رده‌بندی کنگره	BF۳۸
رده‌بندی دیویی	۱۵۰/۱
شماره کتابشناسی ملی	۸۴۳۴۳۷۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبا

مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

نشانی: تهران، خیابان نوفل لوشاتو، خیابان شهید آراکلیان، شماره ۴
تلفن: ۵۴۴۵-۶۶۴۰ / شماره: ۶۶۹۵۳۳۴۲
www.rip.ac.ir

مقدمه‌ای بر فلسفه روان‌شناسی

مؤلفان: دانیل ای. وایسکاف و فرد آدامز

مترجم: ابوتراب یغمائی (استادیار فلسفه علم دانشگاه شهید بهشتی)

چاپ اول: ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۳۱-۲۲-۷

ISBN: 978-622-6331-22-7

حق چاپ و نشر محفوظ است

به یاد مادرم، رنه شافر وایسکاف (۱۹۴۷-۲۰۱۳) و عمه ام، مارتی استلما (۱۹۴۷-۲۰۰۷).
آن‌ها همیشه به من کتاب می‌دادند. کاش اکنون بودند و من می‌توانستم کتابم را متقابلاً به
آن‌ها بدهم.

- دی ای دبلیو

به یاد فرد و گلا دیس آدامز (۱۹۲۴-۲۰۱۲) که به من اجازه دادند در جست‌وجوی چیزهایی
باشم که معنایشان را نمی‌فهمیدند.

- اف ای

فهرست

۱ | مقدمه مترجم

۳ | پیشگفتار

۷ | فصل اول: روان‌شناسی چیست؟

۵۳ | فصل دوم: استقلال و تقلیل در روان‌شناسی

۹۹ | فصل سوم: پیمانهای بودن و معماری شناختی

۱۴۵ | فصل چهارم: فطری‌گرایی، تحول و تغییر

۱۸۹ | فصل پنجم: ورای مغز و بدن

۲۳۳ | فصل ششم: ادراک و کنش

۲۸۵ | فصل هفتم: توجه و آگاهی

۳۲۷ | فصل هشتم: ذهن اجتماعی

۳۷۱ | فصل نهم: فکر و زبان

۴۱۳ | منابع

۴۴۵ | نمایه

مقدمه مترجم

درس فلسفه علم روان‌شناسی چند سالی است که در دروس اصلی رشته روان‌شناسی در مقطع کارشناسی گنجانده شده است. به‌عنوان مدرّس آن در دانشگاه شهید بهشتی، مهم‌ترین مشکل پیش روی آموزش آن را نبود کتاب درسی مناسب به زبان فارسی دیدم. از همین رو، تصمیم گرفتم از میان کتاب‌های درسی این حوزه به زبان انگلیسی کتاب مناسبی را به زبان فارسی برگردانم. اما پرسش این بود که کتاب مناسب چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد. به نظر من که مدرّس فلسفه علم هستم، روان‌شناسی پیش از هر چیزی علم است و فلسفه روان‌شناسی نیز پیش از هر چیز دیگری فلسفه علم. بنابراین، کتاب مناسب در فلسفه روان‌شناسی کتابی است که مسائل بنیادی در روان‌شناسی را از منظر فلسفه علم بررسی کند، نه از منظر فلسفه‌های دیگر همچون فلسفه ذهن. البته این کار بسیار دشواری است، چراکه روان‌شناسی پیش از هر چیز دیگری با ذهن سروکار دارد. اما خوشبختانه و همان‌طور که نویسندگان در مقدمه کتاب بر آن تأکید می‌کنند، کتاب پیش رو در راستای این هدف به نگارش درآمده است. دومین ویژگی برآوردن معیارهای مربوط به محتوا، نویسنده و نشر است. این کتاب در دوره کتاب‌های مقدماتی فلسفه انتشارات کمبریج قرار می‌گیرد که با پوشش نسبتاً

دقیق و مفصلِ موضوعات اصلی از سوی متخصصان این حوزه نوشته شده است؛ افرادی که نه تنها در فلسفه، بلکه در علوم شناختی و روان‌شناسی نیز متخصص‌اند. کتاب پیش‌رو، همان‌طور که با خواندن چند صفحه از آن متوجه خواهید شد، کتابی فشرده از مشاهدات تجربی و آزمایشگاهی، نظریه‌های روان‌شناختی و تحلیل‌های فلسفی است که واژگان فنی در آن به‌فور دیده می‌شوند. تا آنجا که امکان داشته این واژگان را به زبان فارسی برگردانده‌ام، اما هیچ توضیح و تشریحی برای قابل‌فهم کردن آن‌ها اضافه نشده است. هرچند این کار به خواندنی‌تر شدن کتاب کمک می‌کند، به اصالت آن ضربه می‌زد. از این‌رو، از آن پرهیز کردم.

به‌عنوان نکته‌ی پایانی، از دکتر کرباسی‌زاده سپاسگزارم که بر فرایند ترجمه نظارت داشتند و نکات سازنده‌ای را خاطر نشان کردند. همچنین از دکتر محمدامینی تشکر می‌کنم که تجربه‌ی درخشان‌شان در ترجمه یاری‌ام کرد. از بخش مدیریت مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، به‌ویژه جناب آقای عابدینی در مدیریت انتشارات مؤسسه، سپاسگزارم که امکان ترجمه کتاب را فراهم آوردند. همچنین، از دانشجویانم در دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی تشکر می‌کنم که در انتخاب کتاب و بهبود ترجمه نقش داشتند. از دکتر امیری‌آرا و خشایار یغمائی که در شکل‌گیری و اصلاح نسخه نهایی تلاش فراوانی داشتند بی‌نهایت قدر دانم. علی‌رغم نقش سازنده دوستان، تمامی کاستی‌های ترجمه متوجه این جانب است. در پایان از همسر، عارفه شمس، سپاسگزارم که به من کمک کرد فهم بهتری از آزمایش‌ها و نظریه‌های روان‌شناختی داشته باشم.

ابوتراب یغمائی

پژوهشکده مطالعات بنیادین علم و فناوری

دانشگاه شهید بهشتی

تابستان ۱۳۹۸

پیشگفتار

موضوع کتاب روان‌شناسی است. روان‌شناسی به‌زعم خودش علمی درباره‌ی ذهن است که می‌کوشد پدیدارهای ذهنی را با استفاده از توصیف فرایندها و سیستم‌ها و مکانیسم‌های زیربنایی، یعنی چیزهایی که به پدیدارهای ذهنی می‌انجامند، تبیین کند. این اهرم‌های علیّی پنهان زیربنای تمامی اعجازهای ذهنی‌اند، از جمله غنی‌ترین ادراکات آگاهانه، ظریف‌ترین زنجیره‌های استدلال و گسترده‌ترین طرح و نقشه‌ها و کنش‌ها. هرچند پدیدارهای ذهنی عمیقاً به رخدادهایی مربوط‌اند که در مغز روی می‌دهند، استدلال خواهیم کرد که تبیین‌های روان‌شناختی متمایز و مستقل از تبیین‌هایی هستند که برحسب مکانیسم‌ها و فرایندهای عصبی‌اند. مطابق نظر ما در اینجا، روان‌شناسی و علوم عصبی نظام‌های متمایزی هستند. قطعاً ادعایمان این نیست که فهم دائماً در حال افزایش ما از چگونگی کارکرد مغز هیچ ثمره‌ای برای روان‌شناسی نداشته است، بلکه برعکس، این دو شاخه مکمل هم‌اند، چراکه علوم عصبی می‌توانند ورودی ارزشمندی برای نظریه‌پردازی روان‌شناختی فراهم کنند (و برعکس آن، نکته‌ای که فکر می‌کنیم کمتر بر آن تأکید شده است). اما وظیفه داریم دامنه، روش‌ها، محتوا و چشم‌اندازهای علم متمایزی را، که به حیات ذهنی مربوط است، کاملاً شرح دهیم.

کتاب پیش رو برای دانشجویان فلسفه، روان‌شناسی و بیشتر شاخه‌های

علوم عصبی که رویکرد شناختی دارند نوشته شده است. همچنین، کتاب برای خوانندگانی نوشته شده که درباره این سؤال صرفاً کنجکاوند: چگونه زمینه‌های علمی مذکور می‌توانند به فهم ذهن کمک کنند؟ با این حال، امیدواریم همکاران حرفه‌ای مان هم چیزهای بسیاری در این کتاب بیابند که درگیرشان کند. از همین رو، نهایت تلاشمان را کرده‌ایم تا کتابی فراهم کنیم که توجه افراد با هر سطحی را جلب کند؛ از دانشجویان کارشناسی و تحصیلات تکمیلی گرفته تا پژوهشگران. درباره تمام علوم‌ی که درباره‌شان بحث می‌کنیم، کوشیده‌ایم هیچ اطلاعات مهمی را پیش‌فرض نگیریم. بنابراین، امیدواریم کتاب برای بسیاری افراد که پژوهش میان‌رشته‌ای درباره شناخت را دنبال می‌کنند مفید باشد.

یکی از انگیزه‌های نوشتن کتاب این بود که نشان دهیم فلسفه روان‌شناسی، بیش و پیش از همه، شاخه‌ای از فلسفه علم است و ابداً ضمیمه‌ای برای فلسفه ذهن نیست. این یعنی درباره آنچه باید و آنچه نباید گفته می‌شد می‌بایست انتخاب‌های سخت و مشخصی ترتیب می‌دادیم. برای مثال، خوانندگانی که امید دارند بحثی درباره فضایل نظریه محاسباتی ذهن یا معناشناسی طبیعی شده بیابند در این کتاب مطلب چشمگیری به دست نمی‌آورند. امیدواریم این چشم‌پوشی قابل درک باشد، چون درباره این موضوعات در جاهای دیگر (تقریباً به حدی کامل) مفصلاً بحث شده است. اما این به آن معنی نیست که به مسائل متافیزیکی، به‌صرف متافیزیکی بودن، توجهی نشده است. در عوض، سعی کرده‌ایم هنگام بروز مسائل متافیزیکی بر پیامدهای آن‌ها برای چگونگی طراحی پژوهش تأکید کنیم. همچنین، به پیامدهای وسیع‌تری فکر کرده‌ایم که آن‌ها برای نظریه‌های شناخت دارند. پس در این کتاب، مسائل متافیزیکی پیرامون ذهن همواره به‌دلیل ربطشان با فعالیت‌های علمی حضور خواهند داشت.

هم‌راستا با این روش، تا آنجا که ممکن بوده کوشیده‌ایم در ساختار کتاب به موضوعاتی بپردازیم که روان‌شناسان فعالانه پیرامونشان نزاع می‌کنند. همچنین، در این کتاب سعی کرده‌ایم روش‌های پژوهشی استاندارد و راهکارهایی تبیینی را

بازتاب دهیم که روان‌شناسان به خدمت می‌گیرند. ما به آزمایش‌ها و نظریه‌هایی می‌پردازیم و از روش‌هایی استدلالی استفاده می‌کنیم که افراد آشنا با پیشینه روان‌شناسی طبیعتاً باید با آن‌ها مأنوس باشند. ما می‌خواهیم، با نزدیک شدن به علم، به فلاسفه کمک کنیم تا دریابند که استدلال‌های برآمده از مواضع نظری مختلف واقعاً چگونه در روان‌شناسی قضاوت می‌شوند. به‌ویژه اینکه امید داریم میزان فشردگی در جزئیات استدلال‌ها را نشان دهیم، و اینکه آن‌ها چگونه باید میان تعهدات نظری و تجربی مختلف توازن برقرار کنند. البته جزئیات آن قدر زیاد هستند که احتمالاً نمی‌توان آن‌ها را در یک کتاب جمع کرد. از این رو، برای آن‌هایی که به کاوش بیشتر در پیشینه این موضوع علاقه‌مندند مراجع مفصلی تهیه کردیم. البته این ادعا را هم نداریم که هدفمان صرفاً تولید خلاصه‌ای از نتایج بوده است. برخلاف آن، مطالب را طوری سازمان‌دهی و ارائه کرده‌ایم که نتایج مهم استخراج شوند. بنابراین، کتاب نه تنها می‌خواهد منازعات مربوط را تا حدی معرفی کند، بلکه قصد دارد، تا آنجا که شواهد اجازه می‌دهند، از موضعی خاص درباره مسائل دفاع کند. جایی که پا را فراتر از شواهد گذاشته‌ایم، دیدگاه‌هایمان را به مثابه حدس بیان کرده‌ایم تا نشان دهیم به تأمل بیشتر نیاز دارند. همواره سعی کرده‌ایم درباره دیدگاه مخالف عدالت را رعایت کنیم. اما جایی که نتایج به نفع دیدگاه خاصی بوده‌اند، قاطعانه اظهار نظر کرده‌ایم. امیدواریم این باعث شده باشد خواننده مخالف دیدگاه‌هایش را به اندازه کافی تقویت کند و پی بگیرد.

پس این کتاب را می‌توان راهنمایی بی‌طرف اما موضع‌دار دانست برای چگونگی فلسفی‌اندیشیدن درباره تصویر ذهن. در واقع این تصویر جذاب را روان‌شناسی معاصر موشکافانه ترسیم کرده است. به دلیل کمبود فضا و همچنین به منظور کم‌نکردن رغبت محدود خواننده، نه توانسته‌ایم همه موضوعات دل‌خواه را پوشش دهیم، و نه توانسته‌ایم آن‌هایی را هم که پوشش داده‌ایم با عمقی درخور بررسی کنیم. به هر حال، امیدواریم که مباحث هم بی‌طرفانه باشند و هم موضوع را به خواننده کنجکاو و مشتاق به‌قدر کفایت معرفی کرده باشند.